

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สุดในบรรดาสถาบันต่างๆในสังคม เราจะพบสถาบันครอบครัวในทุกสังคมมนุษย์และในทุกกาลเวลา ครอบครัวปรากฏขึ้นพร้อมกับการปรากฏของมนุษย์ในโลก มนุษย์ทุกคนต้องเกิดและเติบโตมาในครอบครัว และเมื่อโตขึ้นก็ตั้งครอบครัวของตนเองขึ้นใหม่ ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่เล็กที่สุด เป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในทางสายโลหิตและในทางเป็นสามีภรรยา¹ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก เพราะเป็นที่แน่นอนว่า การเปลี่ยนแปลงในสถาบันครอบครัวย่อมกระทบกระเทือนไปถึงสถาบันอื่นๆในสังคมด้วย เพราะความแนวความคิดโครงสร้างและหน้าที่ซึ่งมองสังคมทั้งหมดเป็นระบบสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยระบบย่อยต่างๆ ระบบย่อยเหล่านี้จะทำหน้าที่ในส่วนของตัวเองให้สอดคล้องไปกับการหน้าที่ของระบบย่อยอื่นๆอันเป็นผลให้สังคมดำรงอยู่ได้ การเปลี่ยนแปลงในระบบย่อยระบบหนึ่งย่อมกระทบกระเทือนไปถึงระบบย่อยอื่นๆ และระบบย่อยๆเหล่านี้จะต้องพยายามปรับตัวเองเพื่อให้สังคมทั้งระบบดำเนินต่อไปได้ มิฉะนั้นแล้วสังคมก็จะเสียระเบียบและเกิดความวุ่นวาย² ซึ่งในทางสังคมวิทยาถือว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคมที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับการเปลี่ยนแปลงในสถาบันอื่นๆ³

¹ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง, "ครอบครัวในสังคมไทย" แผนกตำราและคำบรรยาย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 1 (โรเนียว).

² สนิท สมักรการ, วิธีศึกษาสังคมมนุษย์กับตัวแบบสำหรับศึกษาดังคมไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 25-28.

³ เกื้อใจ อินทุโสมา, "ลักษณะโครงสร้างครอบครัวและบทบาทพ่อแม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 1.

เรื่องเกี่ยวกับครอบครัวที่น่าสนใจเรื่องหนึ่งก็คือ เรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของความสัมพันธ์อยู่ตลอดเวลา นับแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบัน จากการศึกษาเรื่อง "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย" โดยบุญเกษม ไพเราะ พอดีจะสรุปรูปแบบของความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยาได้บางประการดังนี้คือ

ในสมัยสุโขทัย ภรรยาต้องเป็นฝ่ายปรนนิบัติสามีและทำหน้าที่เป็นแม่บ้านแม่เรือน ให้ความเคารพยกย่องสามีและต้องทำทุกอย่างให้สามีพึงพอใจ โดยเฉพาะภรรยาในครอบครัวชั้นสูงในราชสำนัก ต้องเคารพชายผู้เป็นสามี เพราะภรรยาไม่ได้มีส่วนช่วยสามีทำงาน อาชีพช่วยเหลือครอบครัว ส่วนภรรยาในครอบครัวคนธรรมดาได้เข้าไปมีส่วนช่วยสามีทำนาไร่ ช่วยสามีทำงานเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นให้ครอบครัว ช่วยสามีตัดสินใจ และทำให้มีอำนาจจัดการงานครอบครัวร่วมกับสามีมากกว่าภรรยาในครอบครัวคนชั้นสูง

ในสมัยอยุธยา บทบาทของภรรยาในสังคมชั้นสูงคือการสมรสและมีลูก โดยเฉพาะลูกผู้ชาย จำนวนภรรยาเป็นเครื่องหมายของการแสดงอำนาจและบารมีของผู้ชายที่เป็นสามี ส่วนในครอบครัวคนธรรมดา ภรรยาโดยทั่วไปไม่มีสถานภาพค่า ภรรยาต้องอยู่ในอำนาจสามี แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจริงๆ ภรรยาที่มีอำนาจในการว่ากล่าวกิจการบ้านเรือนแทนสามี เพราะสังคมในสมัยอยุธยานิยมให้ผู้ชายออกจากบ้านไปอยู่เวรรับราชการในชั่วระยะหนึ่งทุกปี ฉะนั้นภรรยาจึงต้องทำหน้าที่แทนสามี

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงรัชกาลที่ 4 บทบาทของภรรยาดำเนินชีวิตตามแบบวัฒนธรรมที่สืบทอดมาในสมัยอยุธยา ภรรยาต้องทำหน้าที่ดูแลบ้านเรือนให้เรียบร้อย และทำหน้าที่แม่บ้านให้ดีที่สุด

ในสมัยปัจจุบัน บทบาทของภรรยามีความแตกต่างกันมากระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท ภรรยาในสังคมชนบทได้เข้าไปช่วยเหลือสามีทำงานในไร่นา ทำให้มองไม่เห็นการแบ่งงานระหว่างสามีและภรรยาอย่างแน่ชัดนัก ภรรยาอาจทำงานในไร่นา ในขณะที่สามีอาจทำงานบ้านเหมือนภรรยาได้ ความปกตินี้แล้วภรรยาในครอบครัวชนบทจะทำหน้าที่ควบคุมค่าใช้จ่ายในบ้านทั้งหมด เป็นผู้ดูแลบ้านให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อย อบรมบุคลิกภาพ โดยทั่วไป

ภรรยาจะสามารถออกงานสังคมเคียงข้างกับสามี¹

สำหรับบทบาทของภรรยาในสังคมเมืองในปัจจุบันนั้น ยังมีได้มีผู้ศึกษาวิจัยกันมาก่อน แต่ลักษณะความสัมพันธ์ในครอบครัวของสังคมเมืองจะต้องมีความแตกต่างไปจากครอบครัวในชนบท เพราะในสังคมเมืองศูนย์กลางการผลิตแยกออกจากครอบครัว ฉะนั้นขณะที่สามีออกไปทำงานนอกบ้าน ภรรยาซึ่งอยู่บ้านได้ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีส่วนช่วยเหลือครอบครัวในทางเศรษฐกิจเหมือนภรรยาในชนบท แต่อย่างไรก็ตาม ภรรยาในสังคมเมืองในปัจจุบันนี้ กำลังเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองมากขึ้น โดยได้ออกไปช่วยสามีทำงานนอกบ้าน และการเปลี่ยนแปลงของภรรยาจะคงมีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงไปด้วย ฉะนั้นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาในสังคมเมืองจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์จะศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยา โดยศึกษาเฉพาะในแง่ ผลของการที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านที่มีต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เพราะการที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้าน นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาจากที่เคยรับผิดชอบเฉพาะการดูแลบ้านและการเลี้ยงดูลูกมาเป็นผู้ที่นำรายได้มาสู่ครอบครัว และใช้เวลาจำนวนมากออกไปทำงานนอกบ้าน จึงต้องการจะทราบว่า การเปลี่ยนแปลงบทบาทของภรรยาในเรื่องนี้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาอย่างไรบ้าง โดยการวิจัยนี้จะศึกษาในเรื่อง การแบ่งงานในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยา ความคิดในเรื่องการแบ่งบทบาทของสามีและภรรยาตามประเพณี อำนาจการตัดสินใจในครอบครัวของภรรยา และความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่างสามีและภรรยา

¹ บุญเสริม ไพเราะ, "สถานภาพและบทบาทของสตรีในสังคมไทย"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกศึกษาดังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519),

หน้า 49-92.

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยา โดยเฉพาะในหน้าที่เป็นผลมาจากการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ได้มีผู้ศึกษาไว้ ดังนี้

ก. การแบ่งงานและการแบ่งภาระรับผิดชอบในครอบครัว

แอล ดับบิว ฮอฟแมน (L.W. Hoffman) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะ การแบ่งงานในครอบครัวที่ภรรยาทำงานและไม่ได้ทำงาน กลุ่มละ 80 ครอบครัว โดย เลือกตัวอย่างครอบครัวจากเด็กนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล 3 แห่งในเมืองชิคาโก รัฐ มิชิแกน โดยฮอฟแมนต้องการจะพิสูจน์สมมุติฐานว่า การออกไปทำงานของภรรยามีผลทำให้ ภรรยาลดการมีส่วนรับภาระในงานบ้านลง ส่วนสามีได้เข้ามาช่วยภรรยาทำงานบ้านมากขึ้น โดยสมมุติฐานที่ตั้งอยู่บนข้อสมมุติที่ว่า การทำงานของภรรยา ทำให้ภรรยาต้องใช้เวลา และความพยายามส่วนหนึ่งไปในการทำงาน ทำให้สามีมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาช่วย แบ่งเบาภาระในงานบ้าน เพื่อดำรงความราบรื่นในบ้าน

การวัด ใช้วิธีสัมภาษณ์ดูๆของครอบครัวที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยมีคำถามเกี่ยวกับ ว่า "ใครเป็นคนทำงานบ้าน" เช่น ใครเป็นผู้ทำอาหารเย็น เป็นต้น งานบ้านแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. งานบ้านที่เป็นของสามี
2. งานบ้านทั่วไปซึ่งมักเป็นของภรรยา
3. งานเลี้ยงเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า ภรรยาที่ทำงานมีส่วนร่วมในงานทั้ง 3 ประเภทน้อยกว่าภรรยา ที่ไม่ทำงาน ส่วนสามีมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น และยังได้พบว่า ในงานทั้ง 3 ประเภทนี้สามีมีคะแนน ของการมีส่วนร่วมในงานส่วนที่เป็นงานของสามีสูงที่สุด¹

¹Lois Wladis Hoffman, "Effects of the Employment of Mothers on Parental Power Relations and the Division of Household Tasks" in Kinship and Family Organization, ed. Bernard Farber (New York: John Wilry & Sons, 1966), pp. 316 .

อาร์ โอ บลัด (R.O.Blood) และ อาร์ แอด แฮมบลิน (R.L. Hamblin) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการแบ่งงานระหว่างครอบครัวที่ภรรยาทำงานนอกบ้านและไม่ทำงาน ในรัฐมิชิแกน โดยเขาได้สรุปการศึกษาที่ทำกันมาก่อนหน้านี้ว่า ภรรยาส่วนมากต้องการให้สามีทำงานในบ้านมากกว่าที่สามีเขตก่าอยู่ กล่าวได้ว่า มีการต่อสู้ในเรื่องอำนาจระหว่างสามีและภรรยาในการที่จะเฉลี่ยงานบ้านซึ่งสามีควรทำ ดังนั้นจึงเป็นการยุติธรรมที่ภรรยาซึ่งออกไปทำงานนอกบ้านและมีส่วนช่วยรับผิดชอบในเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว จะสามารถทำให้สามีของเธอมาร่วมแบ่งเบาภาระในงานบ้าน ได้มากกว่าภรรยาซึ่งทำแต่ในบ้านอย่างเดียว

การวิจัยนี้ ได้ตั้งสมมุติฐานว่า โดยอัตราเฉลี่ยสามีที่ภรรยาออกไปทำงานจะมีส่วนมาช่วยภรรยาทำงานบ้านมากกว่าสามีที่ภรรยาไม่ได้ออกไปทำงาน

การวัด ใช้วิธีเขียนรายการของงานบ้านทั้งหมด 12 รายการ เช่น การล้างจาน การทำอาหาร การซื้อของ และขอร้องให้สามีคาดประมาณว่า เขาใช้เวลาในการทำงานเหล่านี้สักค่าหัดกี่ชั่วโมง และภรรยาก็ได้รับการขอร้องให้คาดประมาณอย่างเดียวกัน ซึ่งจากการคาดประมาณนี้ จะสามารถคำนวณเวลาในการมีส่วนช่วยในงานบ้านของสามีได้

ผลการวิจัยพบว่า สามีที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านมีส่วนเข้ามาช่วยในการทำงานบ้านมากกว่าสามีที่ภรรยาไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้าน¹

อาร์ โอ บลัด เจ อาร์ (R.O.Blood, Jr.) และ ดี เอ็ม วอฟ (D.M. Wolfe) ได้ศึกษาถึงการแบ่งงานของครอบครัวในเมืองคิทรอยด์ โดยแบ่งงานบ้านออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. งานของผู้ชาย ได้แก่ การตัดหญ้า การโกยหิมะ และการซ่อมแซม
2. งานของผู้หญิง ได้แก่ งานซึ่งเป็นงานบ้านโดยตรง เช่น การทำ-

¹Robert O.Blood and Robert L. Hamblin, "The Effects of the Wife's Employment on Family Power Structure," in A Modern Introduction to the Family, ed. Belland Vogal (New York: The Free Press, 1968), pp.182-187.

อาหาร การจัดการ

3. งานจัดการ ได้แก่ การจัดการเรื่องการใช้จ่ายเงินภายในบ้าน การวัด ใช้วิธีเรียงลำดับงานต่างๆในบ้าน รวม 8 รายการ และถามว่า ใคร เป็นผู้ทำงานต่อไปนี้ งานบ้านทั้ง 8 รายการ ได้แก่

1. ใครเป็นผู้ซ่อมแซมสิ่งต่างๆในบ้าน
2. ใครเป็นผู้ตัดหญ้า
3. ใครเป็นคนโกยหิมะตรงทางเดิน
4. ใครเป็นคนจัดการเรื่องการเงิน
5. ใครเป็นคนซื้อของใช้ต่างๆ
6. ใครเป็นคนทำอาหารเข้าของสามี
7. ใครเป็นคนจัดห้องนั่งเล่นเมื่อจะมีแขกมา
8. ใครเป็นคนล้างจานหลังอาหารเย็น

การให้คะแนนคำตอบ ถ้าตอบว่า สามีเสมอได้ 1 คะแนน สามีมากกว่าภรรยาได้ 2 คะแนน สามีเท่ากับภรรยาได้ 3 คะแนน ภรรยามากกว่าสามีได้ 4 คะแนน ภรรยาเสมอได้ 5 คะแนน

ผลการวิจัยพบว่า สามีที่ภรรยาทำงานจะเข้ามาช่วยงานซึ่งเป็นงานบ้านโดยตรงมากขึ้น เช่นการทำอาหารเข้า การล้างจาน และการจัดห้องนั่งเล่น แต่ภร่ายังคงเป็นผู้ซื้อของใช้ที่จำเป็น นอกจากนี้ยังพบว่า ภรรยาที่ทำงานจะมาช่วยสามีทำงานภายนอกบ้าน (ตัดหญ้า โกยหิมะ) น้อยลงด้วย แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการรับผิดชอบในงานซ่อมแซม ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า งานนี้เป็นงานที่ว่าคนที่จะทำได้จะต้องมีความสามารถเป็นพิเศษ¹

¹Robert O. Blood Jr. and Donald M. Wolfe, Husbands and Wives (New York: A free Press, 1960), pp.62-66.

ข. ความคิดในเรื่องการแบ่งงานตามประเพณี

ความคิดในเรื่องการแบ่งงานตามประเพณี ได้แก่ความคิดที่ว่า สามีมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาทำหน้าที่ดูแลบ้านและเลี้ยงลูก ในเรื่องนี้ได้มีผู้ศึกษาไว้ คือ ฮอฟแมน ได้วิจัยที่เมืองพิทรอยต์ รัฐมิชิแกน และพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการออกไปทำงานของภรรยากับการเห็นด้วยกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี คือภรรยาที่ไม่ทำงานจะยอมรับความคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณีมากกว่าภรรยาที่ทำงาน และยังได้พบว่า ความคิดเห็นของสามีเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี มีความสัมพันธ์กับการที่สามีเข้ามาช่วยภรรยาทำงานบ้าน คือ สามีที่เห็นด้วยกับการแบ่งบทบาทตามประเพณีจะช่วยภรรยาทำงานบ้านน้อย ส่วนสามีที่ไม่เห็นด้วยกับการแบ่งบทบาทตามประเพณีจะช่วยภรรยาทำงานบ้านมาก

การวัด ฮอฟแมนได้ให้คะแนนการยอมรับในเรื่องการแบ่งงานตามประเพณีจากระดับความคิดเห็นที่มีข้อความต่างๆดังนี้ คือ

1. การดูแลลูกเป็นงานของแม่มากกว่าพ่อ
2. ถ้าไม่ใช่กรณีพิเศษแล้ว ภรรยาควรเป็นผู้ทำอาหารและทำความสะอาดบ้าน ส่วนสามีควรเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว
3. ถ้าสามีทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาก็ไม่ควรจะไปคาดหวังให้เขามาช่วยทำงานบ้าน
4. ผู้ชายซึ่งมาช่วยเหลือภรรยาในครัวนั้น ถือว่า เขาได้ทำในสิ่งที่มากกว่าที่เขาควรทำ
5. ผู้ชายควรภูมิใจกว่าตนเองมีอิสระที่จะพักผ่อนเมื่อเขากลับจากงาน

มีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ยิ่งเห็นด้วยมากเท่าไร ยิ่งยอมรับเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณีมากเท่านั้น นั่นคือ ถ้าสามีหรือภรรยาเห็นด้วยกับข้อความทั้ง 5 ข้อนี้ ก็แสดงว่า สามีหรือภรรยา มีความคิดที่เห็นด้วยกับการแบ่งบทบาทของสามีและภรรยาตามประเพณี แต่ถ้าสามีหรือภรรยาไม่เห็นด้วยกับข้อความทั้ง 5 ข้อ ก็แสดงว่า สามีหรือภรรยา มีความคิดว่าทั้งสามีและ

ภรรยาควรมีบทบาทเท่าเทียมกันมากขึ้น¹

ค. อำนาจการตัดสินใจในครอบครัว

แบ็บชุก (Babchuk) และ เบตส์ (Bates) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลของสามีและภรรยาในการมีเพื่อนสนิทของครอบครัว ที่ต้องการจะทราบว่าเพื่อนสนิทของครอบครัวส่วนใหญ่จะเคยเป็นเพื่อนสนิทของภรรยาหรือสามีมาก่อน ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า สามีมีอิทธิพลในการเป็นผู้กำหนดว่าใครควรเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของครอบครัวมากกว่าภรรยา นั่นคือ เพื่อนสนิทของสามีจะกลายเป็นเพื่อนสนิทของครอบครัวมากกว่าเพื่อนสนิทของภรรยา²

เดวิด เอ็ม ฮีน (David M. Heen) ได้ศึกษาถึงผลของการที่ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านที่มีต่อการตัดสินใจในครอบครัว โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวของคนชั้นกลางกับครอบครัวของคนชั้นต่ำ

วิธีการศึกษา ใช้วิธีสัมภาษณ์สามีและภรรยา รวม 138 คู่ ในเขต เกรตเตอร์บอสตัน (Greater Boston) โดยถามสามีและภรรยาซึ่งนั่งอยู่ด้วยกันว่า "เมื่อมีเรื่องสำคัญที่ต้องตัดสินใจในครอบครัว ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังตกลงกันไม่ได้ ผลสุดท้ายใครมักเป็นฝ่ายชนะ" โดยได้ให้คะแนนคำตอบดังนี้คือ ถ้าทั้งสามีและภรรยาเห็นพ้องต้องกันว่าสามีมักเป็นฝ่ายชนะ จะให้คะแนน +2 คะแนน ถ้าคนหนึ่งบอกว่าสามีมักชนะแต่อีกคนบอกว่าไม่มีใครชนะใคร จะให้คะแนน +1 ถ้าทั้งคู่เห็นพ้องต้องกันว่าไม่มีใครชนะใคร หรือต่างบอกว่าอีกฝ่ายหนึ่งมักชนะจะให้ 0 คะแนน โดยคัดลอกถึงกัน ถ้าคนหนึ่งคิดว่า ภรรยา มัก

¹Hoffman, "Effects of the Employment of Mothers on Parental Power Relations and the Division of Household Tasks," in Kinship and Family Organization, pp.316-326.

²Nicholas Babchuk and Alan P. Bates, "The Primary Relations of Middle-class Couples: A Study in Male Dominance," American Sociological Review 28 (June 1963): 377-384.

ชนะ แต่อีกคนหนึ่งคิดว่าเป็นการตัดสินใจร่วมกัน จะให้คะแนน -1 ถ้าทั้งคู่เห็นว่าภรรยามักเป็นผู้ชนะเสมอจะไล่คะแนน -2

ผลการวิจัยพบว่า ทั้งครอบครัวของคนชั้นกลางและคนชั้นต่ำ ภรรยาที่ทำงานนอกบ้านจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในครอบครัวมากกว่าภรรยาที่ไม่ทำงาน¹

สอพแมน ในการศึกษาวิจัยที่เมืองคิทรอยต์ รัฐมิชิแกน ทั้งสมมุติฐานว่า การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้ภรรยาลดการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับงานบ้าน (การควบคุมกิจกรรม) ลง ส่วนสามีจะเพิ่มการตัดสินใจเกี่ยวกับงานบ้านเพิ่มขึ้น สมมุติฐานนี้มาจากข้อสมมุติที่ว่า ส่วนใหญ่แล้ว การตัดสินใจเกี่ยวกับงานบ้านเป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญอะไรมากนัก ฉะนั้นคนซึ่งเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นจึงมักเป็นผู้ตัดสินใจเอง เช่น ตัดสินใจว่า ควรจะทำอะไรเป็นอาหารเย็น ก็มักเป็นการตัดสินใจของผู้ที่เป็นคนทำอาหาร ดังนั้น เมื่อภรรยาออกไปทำงานและลดการทำงานในบ้านลง จึงน่าจะทำให้ภรรยาลดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับงานบ้านลงด้วย นอกจากนี้ภรรยาที่ออกไปทำงานนอกบ้านน่าจะเต็มใจลดการควบคุมกิจกรรมลง เพราะไม่เพียงแต่เพื่อให้สามีมาช่วยทำงาน แต่เป็นเพราะภรรยาไม่ทางเลือกที่น่าพึงพอใจจากงานที่ทำมากกว่า

ผลการวิจัยพบว่า ภรรยาที่ออกไปทำงาน จะเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมในบ้านน้อยกว่าภรรยาที่ไม่ได้ทำงาน และสามีได้เพิ่มการมีส่วนร่วมในการควบคุมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ²

¹David M. Heen, "Dominance and the Working Wife," in Readings on the Family and Society, ed. William J. Good (New Jersey: Prentice-Hall, 1964), pp.115-123.

²Hoffman, "Effects of the Employment of Mothers on Parental Power Relations and the Division of Household Tasks," in Kinship and Family Organization, pp.316-326.

บลัด และ แฮมบลิน ได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจการตัดสินใจในครอบครัวระหว่างครอบครัวที่ภรรยาทำงานและไม่ทำงาน ในรัฐมิชิแกน โดยตั้งสมมุติฐานว่า โดยเฉลี่ยภรรยาที่ทำงานจะเป็นผู้เสนอความคิดต่างๆมากกว่าภรรยาที่ไม่ทำงาน

การวัด ใช้วิธีตั้งคำถาม 30 ข้อ โดยถามว่า "ครั้งสุดท้ายที่ท่านตัดสินใจในเรื่อง....., ใครเป็นผู้เสนอสิ่งที่ท่านตัดสินใจทำในที่สุด" คำถามจะรวมถึง การเลือกบ้าน การมีลูก การซื้อรถยนต์ การวางแผนไปพักผ่อน และการซื้อประกัน

ผลการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยภรรยาที่ทำงานจะมีส่วนในการเสนอความคิดเห็นมากกว่าภรรยาที่ไม่ทำงาน แม้ว่าความแตกต่างนี้จะไม่มีความสำคัญทางสถิติ¹

บลัด และ วอฟ ศึกษาอำนาจการตัดสินใจในครอบครัวในเมืองชิคาโก รัฐมิชิแกน โดยเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับที่มาของอำนาจในการตัดสินใจของครอบครัวว่า มิได้เป็นการยึดติดกับประเพณีว่า สามีจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเสมอ แต่อำนาจในการตัดสินใจเป็นผลมาจาก ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ถ้าความสัมพันธ์เปลี่ยนไป อำนาจการตัดสินใจก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย ฉะนั้นเมื่อภรรยาทำงาน ก็จะทำให้เธอมีส่วนในการตัดสินใจมากขึ้นด้วย เพราะเธอได้มีส่วนช่วยเหลือเลี้ยงครอบครัว

การวัด ใช้วิธีถามภรรยาว่า ใครเป็นผู้ทำงานต่อไปนี้ ซึ่งได้แก่

1. สามีควรทำงานอะไร
2. ควรซื้ออะไร
3. ควรซื้อประกันชีวิตหรือไม่
4. ควรไปพักผ่อนที่ไหน
5. ควรซื้อบ้านอย่างไร
6. ภรรยาควรออกไปทำงานนอกบ้านหรือไม่

¹Blood and Hamblin, "The Effects of the Wife's Employment on Family Power Structure," in A Modern Introduction to the Family, pp.182-187.

7. เมื่อสมาชิกในครอบครัวไม่สบาย ควรไปหาหมอที่ไหน
 8. ครอบครัวควรใช้เงินเป็นค่าอาหารสัปดาห์ละเท่าไร

ผลการวิจัยพบว่า ภรรยาที่ออกไปทำงานนอกบ้านมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆในครอบครัวมากกว่าภรรยาที่ไม่ได้ทำงาน¹

ง. ความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่างสามีและภรรยา

ความคาดหวังในเรื่องอำนาจของสามีและภรรยา หมายความว่า การที่สามีหรือภรรยา คิดว่าใครควรเป็นผู้มีความชอบธรรมที่จะเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัว ซึ่งในเรื่องนี้ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้คือ

บลัก และ แอมบลิน ได้ศึกษาถึงเรื่องผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ที่มีต่อความคาดหวังในเรื่องอำนาจของภรรยา หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้ภรรยามีอำนาจอันชอบธรรม (authority) สูงขึ้น

อำนาจอันชอบธรรม เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกของกลุ่มถูกคาดหวังจากสมาชิกอื่นๆ ว่า เขาสามารถจะเป็นผู้กำหนดนโยบายของกลุ่มได้ การคาดหวังในเรื่องอำนาจน่าจะเปลี่ยนแปลงไปพร้อมๆกับอำนาจที่เกิดขึ้นจริงๆ (actual power)

สมมุติฐานในเรื่องนี้ก็คือ

1. โดยเฉลี่ยภรรยาที่ทำงานจะเปลี่ยนแปลงความคาดหวังในเรื่องอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันไปสู่ความคาดหวังที่เท่าเทียมกันมากกว่าภรรยาที่ไม่ทำงาน
2. โดยเฉลี่ย สามีที่ภรรยาทำงานจะเปลี่ยนแปลงความคาดหวังในเรื่องอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันไปสู่ความคาดหวังที่เท่าเทียมกันมากกว่าสามีที่ภรรยาไม่ทำงาน

¹Blood and Wolfe, Husbands and Wives, pp.62-66.

ผลการวิจัย เป็นไปตามสมมุติฐานที่ทั้งไว้คือ สามีและภรรยาที่ทำงานจะเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับสามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัวไปสู่ความคิดที่ว่าสามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกัน ส่วนสามีและภรรยาที่ไม่ทำงานจะมีความคิดในเรื่องอำนาจตามแบบประเพณีคือ คิดว่าสามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัว¹

ฮอฟแมน ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครอบครัวที่ภรรยาทำงานและไม่ทำงานที่เมืองกิตรอยท์ โดยตั้งสมมุติฐานว่า การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดในเรื่องอำนาจในครอบครัวจากความคิดที่ว่าสามีควรเป็นใหญ่ไปสู่ความคิดที่ว่า สามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกัน โดยสมมุติฐานนี้ตั้งอยู่บนข้อสมมุติเหล่านี้คือ

1. เงินเป็นพื้นฐานที่สำคัญของอำนาจ ดังนั้นการได้ควบคุมเงินจึงนำไปสู่ความเป็นเจ้าของอำนาจ
2. คนซึ่งเป็นผู้หาเงิน จะมีอำนาจในการเป็นผู้ควบคุมเงินมากกว่าคนอื่น ๆ
3. บทบาทของภรรยาในฐานะเป็นผู้หารายได้ในสังคม ทำให้ภรรยามีโอกาสที่จะพัฒนาความรู้สึกในเรื่อง ผลสำเร็จ ความสามารถ มากกว่าบทบาทของภรรยาที่เป็นแม่บ้าน

ดังนั้น ภรรยาที่ทำงาน มีรายได้ จึงได้ความคิดใหม่เกี่ยวกับคุณค่าของตัวเองและทำให้ภรรยารู้สึกว่า เธอมีความมั่นคงมากขึ้น และสามีของเธอก็จะยอมรับว่า ภรรยาที่มีความชอบธรรมที่จะมีอำนาจมากขึ้น

การวัด ใช้วิธีถามความคิดเห็นของภรรยาที่มีต่อข้อความต่อไปนี้คือ

1. ในชีวิตสมรส ความเท่าเทียมกันในบางครั้งเป็นสิ่งที่ดี แต่โดยทั่วไปแล้ว สามีควรเป็นผู้มีเสียงส่วนใหญ่ในเรื่องสำคัญของครอบครัว
2. การที่ผู้หญิงมีอำนาจเหนือผู้ชายเป็นเรื่องที่ขัดต่อธรรมชาติ

¹Blood and Hamblin, "The Effects of the Wife's Employment on Family Power Structure," in A Modern Introduction to the Family, pp.182-187.

3. เมื่อสามีทำอะไร ภรรยาควรเห็นด้วย เพราะสามีเป็นผู้ร่
่างๆมากกว่า

4. ผู้ชายควรเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว
คำตอบมีให้เลือกคือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็น
ด้วยอย่างมาก ถ้าภรรยาเห็นด้วยกับข้อความทั้ง 4 ข้อนี้ ก็แสดงว่า ภรรยาที่มีความคิดว่า
สามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัว แต่ถ้าภรรยาไม่เห็นด้วยกับข้อความเหล่านี้ ก็แสดงว่า
ภรรยาที่มีความคิดว่าสามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกัน

ผลการวิจัย พบว่า การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาไม่มีผลโดยตรงต่อ
อำนาจในการตัดสินใจของภรรยา เพราะไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องอำนาจ
การตัดสินใจในกลุ่มที่ภรรยาทำงานและไม่ทำงาน แต่พบว่า ในกลุ่มที่ภรรยาทำงาน ถ้า
ภรรยาที่มีความคิดว่า สามีควรเป็นใหญ่ในครอบครัว ภรรยาจะมีอำนาจในการตัดสินใจน้อย
ถ้าภรรยาที่มีความคิดว่า สามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกัน ภรรยาจะมีอำนาจในการ
ตัดสินใจในครอบครัวมาก¹

ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยนี้ มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาครอบครัวในแง่ลักษณะความสัมพันธ์
ระหว่างสามีและภรรยา ดังนั้นจึงรวมความสนใจจึงอยู่ที่ การกระทำระหว่างกัน (inter
action) ของสามีและภรรยา โดยจะนำเอาทฤษฎีบทบาท (Role Theory) มาเป็น
แนวความคิดในการศึกษา

เบล (Bell) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่า หมายถึง พฤติกรรมที่ถูก
คาดหวังจากตำแหน่งทางสังคม (social position) และบทบาทจะมีความหมายก็
คือเมื่อมีความเกี่ยวข้องกับบทบาทอื่น คือจากการคาดหมายความสัมพันธ์ทางสังคมมากมาย

¹Hoffman, "Effects of the Employment of Mothers on Parental Power Relations and the Division of Household Tasks," in Kinship and Family Organization, pp.316-326.

เช่น โดยทั่วไป ผู้หญิงที่อายุน้อยจะมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นภรรยาอย่างไรนั้นก็มีส่วนฐานส่วนหนึ่งอยู่ที่ การคาดทํานายว่า ผู้ชายที่เธอจะแต่งงานทํายจะแสดงบทบาทเป็นสามีอย่างไร¹

ทฤษฎีบทบาท มองครอบครัวว่า เป็นระบบของบทบาทต่างๆ (a system of roles) หมายความว่า งานต่างๆ และลักษณะชีวิตของครอบครัว ถูกจัดและแบ่งเป็นกลุ่มของบทบาท โดยสมาชิกแต่ละคนของครอบครัวจะถูกจัดให้มีบทบาทเฉพาะของตนเอง และเมื่อกลุ่มของกิจกรรมได้ถูกสร้างขึ้นมาครั้งหนึ่งแล้ว สมาชิกซึ่งเป็นผู้ทำกิจกรรมนั้นจะถูกคาดหวังให้ทำกิจกรรมส่วนที่เป็นของเขาต่อไป เช่น บทบาทของแม่ เป็นการรวมกลุ่มของกิจกรรมประเภท การทำอาหาร การดูแลบ้าน และการเลี้ยงดูเด็ก แม่ก็ถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นผู้ทำงานนี้ต่อไป

การแบ่งแยกบทบาทในครอบครัว (role differentiation) จึงมักถูกกำหนดมาก่อนแล้วว่า สามีต้องทำอะไร ภรรยาต้องทำอะไร ลูกชายต้องทำอะไร ฯลฯ การแบ่งแยกบทบาทนั้นหมายความว่า เป็นการจัดกลุ่มของกิจกรรมให้เป็นลักษณะที่แน่นอน เช่น ใครที่ท่า ก. ต้องท่า ข. และ ค. แต่ไม่ท่า ง. จ. และ ฉ. เป็นต้น?

บทบาทตามประเพณีของสามีและภรรยา

ในสมัยที่ครอบครัวเป็นศูนย์กลางการผลิต ยังไม่มีการแยกชัดเจนระหว่างหน้าที่สามีเป็นผู้ผลิตและภรรยาเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับการบริโภค แต่เป็นลักษณะของการรับผิดชอบร่วมกันในการผลิตระหว่างสามีและภรรยา คือ ครอบครัวสามารถผลิตอาหาร เสื้อผ้า

¹Robert R. Bell, Marriage and Family Interaction, 4th. ed. (Illinois: The Dorsey Press, 1975), pp.18-20.

²Ralph H. Turner, Family Interaction, (New York: John Wiley & Sons, 1970), pp.185-187.

และที่พักอาศัยได้ ต่อมาเมื่อศูนย์กลางการผลิตเคลื่อนที่ออกจากครอบครัว และมีการใช้เศรษฐกิจแบบเงินตรามากขึ้น สามีกลายเป็นตัวแทนในการผลิตแต่ผู้เดียว ส่วนภรรยา ก็คงทำงานเฉพาะส่วนที่เป็นงานบ้านและเลี้ยงลูก และลูกก็มีส่วนช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในครอบครัวลง

การที่ฝ่ายสามีเป็นฝ่ายออกไปทำงานนอกบ้านและเป็นตัวแทนในการผลิตแต่ผู้เดียวนั้น ได้มีผลถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวดังนี้คือ

1. บทบาทต่างๆ ในครอบครัว รวมทั้งตารางเวลาในครอบครัวจะถูกกำหนดขึ้นมาจากผู้ชายได้รู้เวลาในการทำงานของสามีแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้ตารางเวลาที่บ้านมีความพอเหมาะกับการว่างเวลาของงาน

2. ชีวิตครอบครัวจะถูกจัดระเบียบเพื่อสนับสนุนการทำงานของสามี ครอบครัวต้องยอมรับว่าสามีมีความเหน็ดเหนื่อยหลังจากการทำงาน

3. การจัดระเบียบในครอบครัวจะมีความยืดหยุ่นพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตามเวลาในการทำงานของสามี ซึ่งลักษณะนี้มีผลคือ การตัดสินใจของครอบครัว และเกิดรูปแบบที่สามีเป็นใหญ่ในครอบครัวโดยอัตโนมัติ จะเห็นได้จากการที่ภรรยาต้องล้มเลิกการนัดหมาย ตารางเวลาอาหาร และทำตามที่สามีบอก เมื่อสิ่งที่สามีพูดนั้นเป็นการอ้างถึงความต้องการเกี่ยวกับงาน ดังนั้นคุณพินิจของสามีซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานจะทำให้เกิดข้อจำกัดในการตกลงและการตัดสินใจในครอบครัว เพราะครอบครัวจะต้องยอมเป็นฝ่ายประนีประนอมให้งานของสามีมาก่อน ซึ่งในสถานการณ์เช่นนี้ก็เป็นการง่ายที่ครอบครัวจะอยู่ในลักษณะที่สามีเป็นใหญ่ เพราะสามีสามารถขู่กับครอบครัว ให้ตัดสินใจ โดยเขามีอำนาจชอบธรรมที่จะทำเช่นนั้น เพราะเป็นที่ยอมรับโดยกฎที่ว่า ชีวิตการทำงานต้องมาก่อน และผู้ทำงานมีความชอบธรรมที่จะแสดงความต้องการ

001131

ฉะนั้น อำนาจของสามีในครอบครัว จึงมิใช่เป็นการยึดถืออยู่กับความเชื่อโดยประเพณีว่า เพศชายต้องเป็นใหญ่ แต่ความเชื่อเช่นนี้เป็นผลมาจาก การที่สามีมีบทบาทเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว และครอบครัวเป็นสิ่งที่อยู่ภายใต้ชีวิตทางเศรษฐกิจ สามีจึงอยู่ในตำแหน่งที่จะเป็นผู้มีอำนาจในครอบครัวได้มาก เพราะถึงได้กล่าวมาแล้วว่า ครอบครัว

จำเป็นต้องยอมให้งานของสามีมาก่อนเสมอ รวมทั้งการที่ครอบครัวต้องพึ่งสามีเพียงผู้เดียว ทำให้บทบาทของภรรยากลายเป็นเพียงบทบาทประกอบของสามี หมายความว่า ภรรยาจะต้องยอมรับว่าบทบาทของสามีเป็นบทบาทที่สำคัญที่สุด บทบาทของภรรยาคือการทำงานส่วนที่ถือว่าไม่ใช่งานของผู้ชาย ซึ่งได้แก่ งานบ้านต่างๆ ภรรยาจะต้องดูแลบ้านให้เรียบร้อย เพื่อให้บ้านเป็นเหมือนสถานที่พักผ่อนจากความตึงเครียดในการทำงานของสามี¹

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาเช่นนี้จะสามารถดำรงอยู่ต่อไป ถ้าสามียังคงเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและภร่ายังคงเป็นแม่บ้านแค่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าพื้นฐานทางเศรษฐกิจของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป คือภรรยาเป็นฝ่ายออกไปช่วยสามีหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภร่ายังจะต้องเปลี่ยนแปลงไป

การศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาอันเป็นผลมาจากภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ในเรื่องการแบ่งงาน ความคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี ข้าราชการตัดสินใจ และความคาดหวังในเรื่องอำนาจ จึงมีแนวความคิดที่พอจะนำมาเป็นพื้นฐานในการศึกษาได้ดังนี้

ก. แนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานในครอบครัว

ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนด การแบ่งงานต่างๆในครอบครัว ก็คือเวลา เพราะผู้ที่ทำงานบ้านได้ จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ที่บ้าน ฉะนั้นในกรณีที่ สามีเป็นฝ่ายออกไปทำงานนอกบ้าน และภรรยาอยู่บ้านเป็นแม่บ้าน ภร่ายังจะต้องเป็นผู้รับภาระต่างๆในบ้าน แต่ถ้าสภาพการณ์ในครอบครัว ไม่สามารถจะทำให้บทบาทนี้ของภรรยาเป็นไปโดยราบรื่น สามีก็จะต้องเข้ามาช่วยรับภาระนี้แทนภรรยา หรืออาจมาช่วยภรรยาทำงานบางอย่าง เช่น ในกรณีที่มิชู้กเล็กๆ ภรรยาต้องรับภาระหนักทั้งงานบ้านและงานเลี้ยงเด็ก และไม่สามารถ

¹Ibit., p.263-268.

จะทำงานเหล่านี้ไปพร้อมๆกันได้ สามีก็จำเป็นต้องเข้ามาช่วยทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งแทน¹

ฉะนั้นการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา จึงเท่ากับว่าภรรยามีเวลาอยู่บ้านน้อยลง และใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งสภาพการณ์เช่นนี้จะทำให้ การแบ่งงานในครอบครัวระหว่างสามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้การออกไปทำงานนอกบ้านของภรณาน่าจะมีผลกระทบต่อเพื่อนไป ถึงความคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณีของสามีและภรรยาด้วย เพราะถึงแม้ว่า การแบ่งแยกบทบาทในครอบครัว จะถูกกำหนดมาโดยวัฒนธรรม ว่าสามีต้องทำอะไร ภรรยาต้องทำอะไร เด็กหญิงและเด็กชายจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความคิดเกี่ยวกับ บทบาทของตนเองในฐานะเป็นสามีและภรรยาไม่เหมือนกัน แต่ความคิดเกี่ยวกับบทบาท ตามประเพณีก็มีผลมาจากลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรณานั้นเอง คือ สามีเป็น ฝ่ายหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ภรรยาเป็นฝ่ายทำงานบ้านและเลี้ยงดูลูก แต่เมื่อบทบาท ของภรรยาเปลี่ยนแปลงไป โดยภรรยาเป็นฝ่ายออกไปทำงานมีรายได้ เช่นเดียวกับสามี ความคิดเกี่ยวกับบทบาทของสามีและภรรยาจึงน่าจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความคิดที่ว่า สามี และภรรยาควรมีบทบาทเท่าเทียมกันด้วย

ข. แนวความคิดในเรื่องอำนาจในครอบครัวและความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่าง สามีและภรรยา

อำนาจ (power) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง อำนาจถูกแสดงออกมาในความสามารถที่จะตัดสินใจอันมีผลถึงชีวิตของครอบครัว โดยที่ทั้งสองฝ่ายรู้สึกว่าเป็นความเหมาะสมสำหรับเขาที่จะทำเช่นนั้น ส่วนอำนาจที่สังคมวางไว้ว่า ควรจะเป็นเช่นนั้น เช่น ผู้ชายควรเป็นหัวหน้าครอบครัว เราเรียกว่าเป็น อำนาจอันชอบธรรม (authority) ฉะนั้น ผู้ชายอาจถูกสมมุติว่า เขา

¹Blood and Wolfe, Husbands and Wives, pp.57.

เป็นผู้มีอำนาจอันชอบธรรม แต่ในทางปฏิบัติจริง เขาอาจมีอำนาจน้อยมาก อำนาจและอำนาจอันชอบธรรม ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกัน

อำนาจในการตัดสินใจ ได้รับความอิทธิพลจากเงื่อนไขของลักษณะอำนาจอันชอบธรรม ในระบบที่พอเป็นใหญ่ ทั้งสามมีและกรรยาต่างเห็นชอบว่า สามีควรเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่อง เกือบทุกเรื่อง สามีสามารถถือสิทธิ์นี้จากบรรทัดฐานของสังคม และกรรยาก็เห็นคล้อยตาม นั้น แต่ถ้าจะพิจารณากันจริงๆแล้ว ที่มาของอำนาจในครอบครัว มิได้มาจากอำนาจอันชอบธรรมโดยตรง เพราะอำนาจอันชอบธรรมนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้นแหล่งที่มาของอำนาจ ที่แท้จริงจึงน่าจะไต่แก่ ทรัพย์สิน และทักษะ

ทรัพย์สิน อาจนิยามว่า คืออะไรก็ตามที่ฝ่ายหนึ่งทำประโยชน์ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ให้ความพึงพอใจแก่อีกฝ่ายหนึ่ง หรือทำให้อีกฝ่ายหนึ่งได้บรรลุเป้าหมายที่เขาต้องการ ความสมดุขยทางอำนาจจะอยู่กับฝ่ายซึ่งเป็นฝ่ายหาทรัพย์สินมาสู่ชีวิตแต่งงานได้มากกว่า

เราอาจมองการแต่งงานว่า เป็นสถาบันที่ถูกสร้างขึ้นเพราะคนมีความต้องการ ที่สำคัญๆร่วมกัน คนแต่งงานเพราะเขาเชื่อว่า เขาจะได้พบความพึงพอใจทางเพศ การตอบสนองทางอารมณ์ มีเพื่อน และได้ประสบการณ์ใหม่ๆในการเป็นพ่อเป็นแม่ คู่แต่งงานหวังว่าจะบรรลุเป้าหมายเหล่านี้จากการแต่งงานเหมือนกัน ฉะนั้นเมื่อทั้งสองฝ่ายสามารถตอบสนองความพึงพอใจซึ่งกันและกัน ก็เท่ากับว่าเขาได้สร้างการยอมรับในกันและกัน แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถเพิ่มส่วนเฉลี่ยของเขาในชีวิตแต่งงาน ก็เท่ากับว่า เขามีพื้นฐานที่จะมีส่วนในการตัดสินใจมากกว่าครั้งต่อครั้ง ลักษณะนี้เป็นกระบวนการในการให้น้ำหนักของความสมดุขย ซึ่งเป็นสิ่งที่ตั้งขึ้นมาใหม่โดยอัตโนมัติ โดยฝ่ายหนึ่งพบว่าเขาเป็นฝ่ายให้มากกว่า ส่วนฝ่ายซึ่งเป็นผู้รับก็รู้สึกว่าเขาเองเป็นหนี้บุญคุณ และรู้สึกว่าเขาควรทำตามที่เขาต้องการ การเป็นผู้ควบคุมทรัพย์สินในอนาคตเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะการตัดสินใจ เกี่ยวข้องกับการจัดแบ่งทรัพย์สินในครอบครัว ฝ่ายซึ่งเป็นผู้จัดหาทรัพย์สิน จะเป็นฝ่ายซึ่งมีอิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นอำนาจจึงเกิดขึ้นกับฝ่ายซึ่งเป็นผู้หาทรัพย์สินมาได้มากกว่า โดยธรรมชาติของมันเอง

ปัจจัยประการที่สอง คือ ทักษะ การเป็นเจ้าของทักษะ ทำให้ปัจเจกบุคคลมีความสามารถพิเศษในการที่จะเป็นผู้ตัดสินใจ ดังนั้นภรรยาไม่เพียงแต่จะเป็นผู้พึ่งพาสามี เพราะเขาเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวเท่านั้น แต่ภร่ายังคิดว่า การทำงานของสามีทำให้เขาคุ้นเคยกับชีวิตอันซับซ้อนนอกบ้าน ฉะนั้นภรรยาจะยอมรับว่า สามีมีความรู้ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญของครอบครัว¹

การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา จึงเท่ากับว่าภรรยาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำทรัพยากรเข้ามาในชีวิตสมรส นอกจากนี้การออกไปทำงานยังทำให้ภรรยาได้ออกไปพบปะผู้คน ได้มีประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้ภร่ายามีความรู้และทักษะในการที่จะเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ดี รวมทั้งได้รับการนับถือจากสามีเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเท่ากับว่าความสัมพันธ์ของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงจาก การที่สามีเป็นใหญ่ในครอบครัวไปสู่ลักษณะที่สามีและภร่ายมีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น

ตัวแปร

การวิจัยนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้ คือ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - ก. การแบ่งงานในครอบครัว
 - ข. ความคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี
 - ค. อำนาจการตัดสินใจในครอบครัวของภรรยา
 - ง. ความคาดหวังในเรื่องอำนาจระหว่างสามีและภรรยา
3. ตัวแปรควบคุม ได้แก่
 - ก. องค์ประกอบของครอบครัว

¹Ibit., p.11-13.

- ข. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของภรรยา
- ค. ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของสามีและภรรยา
- ง. ความแตกต่างระหว่างอายุของสามีและภรรยา
- จ. จำนวนปีที่สมรส

สมมุติฐาน

1. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้ภรรยามีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบในงานบ้านและเลี้ยงดูลูกน้อยลง และสามีมีบทบาทรับผิดชอบในการดูแลบ้านและเลี้ยงดูลูกมากขึ้น
 2. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้สามีและภรรยาเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี ไปสู่ความคิดที่ว่า สามีและภรรยาควรมีบทบาทเท่าเทียมกันมากขึ้น
 3. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยา ทำให้ภรรยามีอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวมากขึ้น
 4. การออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่า สามีต้องเป็นใหญ่ในครอบครัว ไปสู่ความคิดที่ว่า สามีและภรรยาควรมีอำนาจเท่าเทียมกันมากขึ้น
- สมมุติฐานทั้ง 4 ข้อนี้ น่าจะมีความสัมพันธ์กันในบางส่วน คือ ความคิดของสามีเกี่ยวกับการแบ่งบทบาทตามประเพณี น่าจะมีความสัมพันธ์กับการที่สามีจะมาช่วยภรรยาทำงานบ้าน และ ความคิดของภรรยาเกี่ยวกับการให้สามีเป็นใหญ่ในครอบครัว น่าจะมีความสัมพันธ์กับอำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวของภรรยา
-